

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 252/2020-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDACTED]

[REDACTED], zastúpeného advokátkou JUDr. Ing. Lindou Kovandovou, LL.M., Janka Kráľa 1, Banská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 28/2018 z 26. júna 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

Odôvodnenie:

I.

Skutkový stav veci a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. septembra 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 4 Tdo 28/2018 z 26. júna 2019 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Banská Bystrica (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 6 T 132/2010 z 24. mája 2013 uznaný vinným z trestného činu neodvedenia dane a poistného podľa § 148a ods. 1 a 4 zákona č. 140/1961 Zb. Trestný zákon v znení neskorších predpisov účinného do 31. decembra 2005, a to na tomto skutkovom základe:

„ako splnomocnený zástupca spoločnosti [REDAKOVANÉ].. registrovanej ako platiteľ dane z pridanej hodnoty od 1. apríla 2004, konajúc na základe notársky overenej plnej moci zo dňa 28. februára 2003, vystavenej konateľom spoločnosti... [REDAKOVANÉ]... v úmysle zadovážiť tejto spoločnosti neoprávnený finančný prospech, predložil dňa 30. júla 2004 v Banskej Bystrici Daňovému úradu Banská Bystrica II... dodatočné daňové priznanie spoločnosti [REDAKOVANÉ] z 27. júla 2004 k dani z pridanej hodnoty za zdaňovanie obdobie II. štvrtroku 2004, v ktorom uplatnil nárok na vrátenie dane z pridanej hodnoty za spoločnosť [REDAKOVANÉ] vo výške 31.324.098,-Sk (1.039.769,57 eura) podľa ustanovenia § 55 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty upravujúceho odpočítanie dane pri registrácii, na základe daňových dokladov, ktoré vystavoval a predmetom ktorých boli obchody týkajúce sa predaja časti patentu SK,

na úpravu mastenca č. 278312, služieb spojených s predajom častí uvedeného patentu a strpenia užívacích práv k častiam tohto patentu od spoločnosti [REDAKOVANÉ] resp. aj od spoločnosti [REDAKOVANÉ], za ktoré v týchto prípadoch tiež konal, hoci zdaniteľné obchody boli len predstierané, pričom uplatnený nadmerný odpočet dane z pridanej hodnoty, spoločnosti [REDAKOVANÉ], nebol zo strany Daňového úradu Banská Bystrica II vyplatený.“

Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie, o ktorom Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom sp. zn. 2 To 106/2013 z 12. decembra 2013 rozhodol tak, že odvolanie sťažovateľa zamietol.

Proti rozhodnutiu krajského súdu sťažovateľ 19. decembra 2016 podal dovolanie, o ktorom najvyšší súd napadnutým uznesením rozhodol tak, že ho podľa § 382 písm. c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) odmietol.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti v podstatnom opakuje argumentáciu uvedenú v odvolaní proti predmetnému rozsudku okresného súdu a v dovolaní proti predmetnému rozsudku krajského súdu. Sťažovateľ namieta, že v jeho trestnej veci „išlo o vec obsahujúcu prvky práva EÚ“ a „pre správne a spravodlivé rozhodnutie“ bolo nevyhnutne potrebné posúdiť pojmy európskeho práva, predovšetkým „inštitút zneužitia práva“ a pojem „prípravná fáza ekonomickej činnosti“. Sťažovateľ v konaniach pred súdmi prvého a druhého stupňa navrhoval predložiť prejudiciálne otázky Súdnemu dvoru Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor“). Podľa názoru sťažovateľa z odôvodnení rozhodnutí všeobecných súdov je nepochybné, že v danej veci išlo o kľúčové pojmy, ktoré determinujú oprávnenosť uplatnenia odpočítania dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), a teda boli kľúčové pre posúdenie, či v danej trestnej veci došlo vôbec k naplneniu znakov skutkovej podstaty trestného činu neodvedenia dane a poistného. Tieto pojmy boli podľa sťažovateľa vykladané nejednoznačne a dokonca v priamom rozpore s existujúcou judikatúrou Súdneho dvora, a preto sťažovateľ opakovane žiadal o predloženie prejudiciálnych otázok Súdnemu dvoru. Všeobecné súdy podľa sťažovateľa neaplikovali postup upravený Súdnym dvorom na posudzovanie toho, či došlo alebo nedošlo k zneužitiu práva.

Sťažovateľ poukázal aj na „*takmer totožnú*“ vec vedenú Súdny dvorom pod C-504/10, kde v rámci obchodnej transakcie tiež vystupoval sťažovateľ a v ktorej Súdny dvor vyslovil, že prevod práv k patentu, resp. vynálezu, na ktorý ešte nebol patent udelený, je sám osebe prípravou fázou ekonomickej činnosti. Napriek uvedenému v sťažovateľovej veci konajúce všeobecné súdy vyslovili názor, že v danom prípade zdaniteľné plnenia nemali hospodársky význam. Konajúce súdy neposudzovali, či jednotlivé zdaniteľné plnenia môžu mať aj iný hospodársky význam než číre získanie daňovej výhody, ako to požaduje tzv. test zneužitia práva podľa rozsudku C-255/02 (Halifax a iní), pritom ak takýto význam je prítomný, už nemožno hovoriť o zneužití práva. Celkovo konajúce súdy v danej veci neaplikovali správne výklad pojmov európskeho práva, hoci v rozsudku C-504/10 (body 52 a 53) Súdny dvor výslovne poukázal na to, ako majú vnútroštátne súdy zneužitie práva posudzovať, ktoré okolnosti majú brať do úvahy a podobne. Toto sa ale nestalo, pretože podľa názoru sťažovateľa sa konajúce súdy nezaoberali všetkými tam vymenovanými okolnosťami.

Podľa sťažovateľa súdy opakujú, že vo veci samej malo ísť o umelú schému, avšak túto dostatočne nešpecifikovali. Podľa názoru sťažovateľa „*umelosť schémy*“ nie je možné vyvodzovať zo súdmi konštatovanej skutočnosti, že spoločnosti, ktoré sťažovateľ zastupoval, nemali žiadne ekonomické zázemie, žiadnych zamestnancov a že ich konatelia nejavili záujem o činnosť spoločností. Sťažovateľ vo vzťahu k právnemu posúdeniu svojej trestnej veci vytýka všeobecným súdom nesprávnosť ich záverov o predstieraných prevodoch práv priemyselného vlastníctva, keďže „*jednotliví nadobúdatelia práv ich skutočne nadobudli, stali sa spoluvlastníkmi resp. spoluužívateľmi práv*“.

Problém právneho posúdenia spočíva podľa sťažovateľa v tom, že „*daňové orgány sami zariadili zrušenie a výmaz spoločnosti povinnej daň zaplatiť z obchodného registra a potom už len účelovo riešili vzniknutú situáciu, že daň už nemal kto zaplatiť, lebo subjekt neexistoval a zostali spoločnosti uplatňujúce si nadmerné odpočty DPH. Následne daňové orgány hľadali rozličné dôvody, pre ktoré by právo na nadmerné odpočty týmto spoločnostiam nepriznali. Jednotlivé dôvody sa v priebehu času ukázali ako neopodstatnené, resp. nezákonné a poslednú teóriu o tzv. konzumpcii nadobudnutej služby, ktorá sa dlhší čas javila ako priechodná a správne súdy ju tiež akceptovali, bola vyvrátená práve rozsudkom SD EÚ vo veci C-504/10 TANOARCH. V tomto rozsudku SD*

EÚ uviedol, že zdaniteľné plnenia, o aké išlo aj v tejto konkrétnej veci môžu mať hospodársky význam a platiteľ dane v zásade má právo na odpočet dane z pridanej hodnoty a vyvrátili všetky teórie dovtedy používané daňovými a súdnymi orgánmi pre nepriznanie práva na odpočet. Vyvrátili okrem iného aj teóriu o nemožnosti nadobúdať časť patentu.“.

Vychádzajúc z uvedeného, sťažovateľ považuje rozhodnutia všeobecných súdov vydané v jeho trestnej veci za nedostatočne odôvodnené. Tým, že sa súdy neobrátili s prejudiciálnymi otázkami na Súdny dvor, hoci posúdenie pojmov európskeho práva bolo podľa názoru sťažovateľa kľúčové, bol konajúcimi súdmi aplikovaný taký výklad, ktorý je v rozpore s právom Európskej únie. Najvyšší súd sa nevysporiadal dostatočným spôsobom s námietkami sťažovateľa a neobjasnil, na základe čoho dospel k záveru, že by sa „vo veci malo jednať o zneužitie práva na odpočítanie DPH, ako dospel k záveru, že by jediným cieľom obchodnej transakcie malo byť získanie daňovej výhody, v čom je táto daňová výhoda v rozpore so Smernicou o DPH. V danej veci sa súdy nezaoberali skutočnou hospodárskou kauzou zdaniteľných plnení.“. Absencia riadneho odôvodnenia je porušením práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces.

Sťažovateľ v súvislosti s uvedenými výhradami proti postupu všeobecných súdov namieta aj porušenie svojho práva na zákonného sudcu, keďže neobrátením sa na Súdny dvor s prejudiciálnymi otázkami súdy „zabránili tomu, aby sa na posudzovaní veci podieľal (samozrejme v rámci svojich právomocí) komunitárny sudca“.

Podľa názoru sťažovateľa všeobecné súdy takýmto postupom zároveň vytvorili situáciu, že sťažovateľom podané opravné prostriedky nikdy neboli účinnými opravnými prostriedkami, pretože všeobecné súdy odmietali vykonať návrh sťažovateľa, ktorý ako jediný mohol napraviť nesprávnosť výkladu pojmov práva Európskej únie v jeho trestnej veci.

4. Podľa názoru sťažovateľa k namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj k porušeniu základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo tým, že napadnuté uznesenie nie je presvedčivo odôvodnené, ako aj tým,

že všeobecné súdy sa v jeho trestnej veci neobrátili na Súdny dvor s prejudiciálnymi otázkami.

5. Na základe uvedeného sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa, [REDAKOVANÉ], na zákonného sudcu zaručené čl. 48 ods. 1 Ústavy SR, jeho právo na prerokovanie veci nezávislým a nestranným súdom, garantované čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. ako aj článkom 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na účinný opravný prostriedok podľa čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 28/2018 zo dňa 26. 06. 2019, porušené boli.

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Tdo 28/2018 zo dňa 26. 06. 2019 sa v celom rozsahu zrušuje a vec sa vracia na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi, [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] trovy právneho zastúpenia v sume 346,26 EUR (slovom: tristoštyridsaťšesť eur a dvadsaťšesť eurocentov), na účet jeho právneho zástupcu JUDr. Ing. Lindy Kovandovej, LL.M. do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu Ústavného súdu SR.“

II.

Relevantná právna úprava

6. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 131 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy v trojčlenných senátoch. Senát sa uznáva nadpolovičnou väčšinou svojich členov.

9. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

10. Podľa § 42 ods. 2 písm. f) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrhom na začatie konania je sťažnosť fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ústavy.

11. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

12. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

Sťažovateľom označené referenčné právne normy

13. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

14. Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi. Príslušnosť súdu ustanoví zákon.

15. Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

16. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

17. Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

III.

Ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a samotné posúdenie vecí ústavným súdom

18. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľovo podanie je možné kvalifikovať ako ústavnú sťažnosť v zmysle čl. 127 ústavy v spojení s § 42 ods. 2 písm. f), § 122 a nasl. zákona o ústavnom súde.

19. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu a inú právnu ochranu, resp. práva na spravodlivý proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny, resp. podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ako aj namietané porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením.

Podľa názoru sťažovateľa k porušeniu ním označených práv malo dôjsť tým, že napadnuté uznesenie nie je presvedčivo odôvodnené, ako aj tým, že konajúce súdy sa v jeho trestnej veci neobrátili na Súdny dvor s prejudiciálnymi otázkami.

20. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

21. Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľa obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

22. V rámci predbežného prerokovania s prihliadnutím na sťažovateľom formulované argumenty ústavný súd dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť sťažovateľa je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a to z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

23. Z už citovaného § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. II. 59/2019).

III.1 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. základného práva podľa čl. 36 ods. 1 listiny, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

24. Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07).

25. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny a obdobne aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na príslušnom súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon (IV. ÚS 77/02).

26. Súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali

do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

27. Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd v súlade so svojou konštantnou judikatúrou zdôrazňuje, že v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory príslušného orgánu verejnej moci, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred orgánmi verejnej moci bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu príslušný orgán verejnej moci vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (porov. I. ÚS 17/01, II. ÚS 137/08, III. ÚS 328/08, IV. ÚS 11/2010). Ústavný súd teda nie je prieskumným súdom a úlohou ústavného súdu nie je suplovať orgány verejnej moci, ktorým prislúcha interpretácia zákonov v rámci ich právnym poriadkom upravenej pôsobnosti a právomoci.

28. Ústavný súd taktiež zdôrazňuje, že do obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny nepatrí právo účastníka dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov, resp. toho, aby orgány verejnej moci preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania.

29. Vychádzajúc z týchto základných princípov, ústavný súd posúdil ústavnú sťažnosť sťažovateľa vo vzťahu k namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením.

30. Najvyšší súd napadnutým uznesením podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol dovolanie sťažovateľa, v ktorom sťažovateľ poukázal na dovolacie dôvody podľa § 371 ods. 1 písm. a), b), c) a i) Trestného poriadku.

31. Pokiaľ ide o dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. a) a b) Trestného poriadku, najvyšší súd v napadnutom uznesení v podstatnom uviedol, že nezákonne zloženým súdom sa rozumie súd, ktorý je obsadený v rozpore s ustanoveniami určujúcimi zloženie súdneho orgánu, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť. Okolnosť, či vec prejednal a rozhodol súd v zákonom zložení (t. j. či bol konajúci súd správne obsadený), je povinný súd sledovať z úradnej povinnosti a nedostatok v zložení súdu je podstatnou vadou konania a dôvodom prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia. Súd a orgány činné v trestnom konaní posudzujú predbežné otázky samostatne, výnimkou sú len predbežné otázky týkajúce sa osobného stavu, o ktorých sa rozhoduje v občianskom súdnom konaní.

Ak je však o predbežnej otázke právoplatné rozhodnutie všeobecného súdu, ústavného súdu, Súdneho dvora alebo iného štátneho orgánu, takým rozhodnutím sú konajúce súdy viazané, ak nejde o posúdenie viny obvineného. To znamená, že ak o predbežnej otázke právoplatne rozhodol iný orgán, konajúci súd posudzuje túto otázku samostatne len vtedy, ak ide o posúdenie viny obvineného. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa, že v predmetnom konaní mala byť položená prejudiciálna otázka, lebo išlo o konanie s prvkom práva Európskej únie a o výklad pojmov zneužitie práva, prípravná fáza ekonomickej činnosti, umelý charakter plnení či daňová výhoda, najvyšší súd konštatoval, že v danej veci jej polozenie nebolo nutné, pretože v zmysle rozhodnutí Súdneho dvora boli tieto pojmy vysvetlené a súdy ich správne aplikovali. V súvislosti so zneužívaním celého mechanizmu DPH, o prípad ktorého ide aj v posudzovanej veci, najvyšší súd zdôraznil, že bol aplikovaný princíp zneužitia práva, ktorý je všeobecnou právnou zásadou v zmysle rozhodnutia Súdneho dvora vo veci Halifax C-255/02, v ktorej konajúci súd dospel k záveru, že právo Európskeho spoločenstva bráni právu platiteľa dane na odpočet DPH zaplatenej na vstupe, ak plnenia predstavujúce základ tohto práva predstavujú zneužívanie systému. Z týchto dôvodov preto preukázanie zneužitia na jednej strane vyžaduje, aby plnenie napriek formálnemu dodržaniu podmienok stanovených v komunitárnom práve a vo vnútroštátnej úprave viedlo k získaniu daňovej výhody, ktorej poskytnutie by bolo

v rozpore s cieľom sledovaným týmito ustanoveniami. Rovnako tak sa musí z objektívnych prvkov dospieť k záveru, že hlavným cieľom týchto plnení je získanie daňovej výhody. Je vo výlučnej právomoci vnútroštátneho súdu dokazovanie, či hlavným cieľom obchodovania bolo získanie daňovej výhody. Do úvahy sa môže vziať umelý charakter obchodovania, právne, ekonomické alebo personálne prepojenie medzi podnikateľmi s plánom zníženia daňového zaťaženia. Je pravdou, že právo na odpočet je neoddeliteľnou súčasťou celého mechanizmu DPH, nemôže byť v zásade obmedzené a uplatňuje sa na celkovú sumu DPH zaťažujúcu plnenie uskutočnené na vstupe, čo však platí iba vtedy, ak neexistujú podvodné okolnosti. Zásada zneužitia práva sa môže definovať ako „*zákaz výslovne umelých konštrukcií zbavených hospodárskej reality a vytvorených iba s cieľom dosiahnuť daňovú výhodu*“, čo definoval Súdny dvor v rozhodnutí TANOARCH s. r. o. C-504/10. Z tohto rozhodnutia vyplýva, že aj keď obchodovanie medzi dvomi či viacerými subjektmi s komoditou, ktorá podlieha DPH po formálnej stránke, je v súlade so zákonom, to ešte neznamená, že nemohlo dôjsť k zneužitiu práva, a tým aj k spáchaniu daňového trestného činu. Esenciálnym prvkom pre výsledok o neoprávnenosti práva odpočítať daň je práve zákaz zneužitia práva, čiže zákaz zneužitia mechanizmu DPH. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukázal aj na smernicu Rady EÚ č. 206/112 EHS, ktorá má tiež význam pre posudzovanie toho, či došlo k zneužitiu práva. Súd prvého stupňa v predmetnom rozsudku poukázal na fakt, že obchodné transakcie sťažovateľa nenaplnili ekonomickú zmyslupnosť a hospodársku podstatu, ale išlo iba o typické zneužitie schémy DPH, keďže spoločnosti, ktoré sťažovateľ zastupoval, nemali ekonomické zázemie, zamestnancov, konatelia nejavili záujem o činnosť. Toto konanie sťažovateľa nie je ničím iným ako umelým charakterom obchodovania za zneužitia práva. Vychádzajúc z uvedeného, najvyšší súd konštatoval, že je nesporné, že polozenie prejudiciálnej otázky zo strany vnútroštátnych súdov nebolo potrebné, keďže už bolo rozhodované v podobných prípadoch, a vo veci rozhodoval príslušný súd v zákonomnom zložení. Najvyšší súd preto na tieto námietky dovolateľa neprihliadol a uzavrel, že v danej veci dovolacie dôvody v zmysle § 371 ods. 1 písm. a) a b) Trestného poriadku nie sú dané.

Pokiaľ ide o dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, najvyšší súd v napadnutom uznesení v podstatnom uviedol, že sťažovateľ v rámci tohto dovolacieho dôvodu namieta, že neodôvodneným nepredložením prejudiciálnych otázok

bolo obmedzené aj jeho právo na obhajobu, keďže pokiaľ by otázky neoprávneného uplatnenia nároku na odpočítanie DPH z údajne neplatných zmlúv a zneužitie práva boli konajúcimi súdmi vykladané v súlade s právom Európskej únie, celá jeho trestná vec by bola posúdená odlišne, bol by oslobodený spod obžaloby, pretože by šlo o oprávnený výkon práva. Najvyšší súd v tejto súvislosti konštatoval, že touto námietkou sa podrobne zaoberal v rámci posúdenia dovolacích dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. a) a b) Trestného poriadku a len zhrnul, že pojmy, ktorých výkladu sa prostredníctvom predloženia prejudiciálnych otázok sťažovateľ domáha, už boli judikatúrou Súdneho dvora zodpovedané a tieto boli správne aplikované prvostupňovým súdom, ako aj odvolacím súdom, a preto ani dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku nebol prítomný.

Pokiaľ ide o dovolací dôvod podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku, najvyšší súd v napadnutom uznesení v podstatnom uviedol, že jedným z dôvodov, podľa ktorého dovolanie v trestnom konaní možno podať, je založenie rozhodnutia na nesprávnom právnom posúdení zisteného skutku alebo na nesprávnom použití iného hmotnoprávneho ustanovenia, pričom pri posudzovaní oprávnenosti tvrdenia o jeho existencii je dovolací súd vždy viazaný konečným skutkovým zistením, ktoré vo veci urobili sudy nižšieho stupňa, a preto dôvodom dovolania nemôžu byť skutkové zistenia, čo vyplýva aj z dikcie § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku. Dovolací súd skutkové zistenia urobené súdmi nižšieho stupňa nemôže ani meniť, ani dopĺňať. Vo vzťahu ku skutkovému stavu zistenému súdmi nižšieho stupňa, vyjadrenému v tzv. skutkovej vete výroku môže obvinený v dovolaní uplatňovať iba námietky právneho charakteru, nikdy nie námietky skutkové. Za skutkové námietky sa pritom považujú námietky, ktoré smerujú proti skutkovým zisteniam konajúcich súdov, proti rozsahu vykonaného dokazovania, prípadne i hodnoteniu vykonaných dôkazov súdmi nižšej inštancie. Dovolací súd nemôže posudzovať správnosť a úplnosť skutkových zistení aj preto, lebo nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať dôkazy bez toho, aby ich mohol v konaní o dovolaní sám vykonávať. Ťažisko dokazovania je v konaní na súde prvého stupňa a jeho skutkové závery môže dopĺňať, resp. korigovať iba odvolací súd v rámci odvolacieho konania. Dovolací súd nie je odvolacou inštanciou zameranou na preskúmavanie rozhodnutí súdu druhého stupňa. Podstatou správnej právnej kvalifikácie je, že skutok ustálený konajúcimi súdmi v pôvodnom konaní bol subsumovaný pod správnu skutkovú podstatu trestného činu upravenú v Trestnom zákone. Len opačný

prípád (nesprávna subsumpcia) odôvodňuje naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku.

Vychádzajúc z uvedeného, najvyšší súd konštatoval, že dovolacia námietka sťažovateľa, obsahom ktorej sú tvrdenia, že krajský súd hodnotil dôkazy v rozpore s judikatúrou Súdneho dvora, nepoložil prejudiciálnu otázku a závery konajúcich súdov nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní, znamená, že sťažovateľ tým požaduje len zmenu hodnotenia dôkazov, čo nezakladá osobitný dovolací dôvod. Nesprávne právne posúdenie veci sťažovateľ založil na tom, že konajúce súdy nevykladali pojmy hospodárska činnosť, zneužitie práva, prípravný akt ekonomickej činnosti, zdaniteľné plnenie eurokonformne a najvyšší súd bol preto podľa názoru sťažovateľa povinný predložiť prejudiciálnu otázku na účely zodpovedania týchto pojmov. Podľa názoru sťažovateľa by výkladom súladným s judikatúrou Súdneho dvora konajúce súdy dospeli k záveru o legálnosti činnosti sťažovateľa. V ďalšom sťažovateľ hodnotil skutkové zistenia a závery dokazovania prvostupňového súdu a odvolacieho súdu týkajúce sa vykonávania hospodárskej činnosti, vzniku daňovej povinnosti, okolnosti snahy sťažovateľa začať výrobu a personálnu prepojenosť subjektov.

Najvyšší súd v tejto súvislosti konštatoval, že tieto námietky majú spoločné to, že všetky sú skutkového charakteru, a teda z pohľadu daného dovolacieho konania sú irelevantné. Výber dôkazov, na ktorých konajúce súdy založili svoje rozhodnutie, a tom či ich považovali za postačujúce z hľadiska dokázania viny sťažovateľa, je vecou ich úvahy, pričom je zároveň plne v ich réžii hodnotenie dôkazov v súlade so zásadou voľného hodnotenia dôkazov podľa § 2 ods. 12 Trestného poriadku. Tiež to, či niektoré skutkové okolnosti relevantné z hľadiska použitej právnej kvalifikácie boli podľa názoru sťažovateľa dostatočne preukázané vykonaným dokazovaním, je otázka rovnako celkom zjavne skutková – skutkové závery, ku ktorým dospeli súdy nižšieho stupňa, sú však pre najvyšší súd záväzné. K argumentom subsumovaným pod tento dovolací dôvod najvyšší súd uviedol, že v posudzovanej veci nejde o námietky právneho charakteru. V skutočnosti sťažovateľ primárne napáda ustálené skutkové zistenia s tým, že najvyššiemu súdu predostiera vlastnú verziu skutku založenú na inom, pre neho priaznivom hodnotení dôkazov. Až následne (sekundárne) na podklade inej verzie skutku sa domáha zmeny právnej kvalifikácie skutku, resp. alternatívne oslobodenia spod obžaloby. Najvyšší súd uzavrel, že nie je oprávnený

hodnotiť dokazovanie, ktoré vykonali súde nižších stupňov, a preto ani dovolací dôvod v zmysle § 371 ods. 1 písm. i) Trestného poriadku nebol naplnený.

32. Najvyšší súd sa zaoberal všetkými pre rozhodnutie o dovolaní sťažovateľa podstatnými otázkami súvisiacimi s predmetom ústavnej sťažnosti a dal na ne dostatočné a presvedčivé odpovede. Najvyšší súd preskúmal námietku sťažovateľa týkajúcu sa tvrdenej potreby predloženia veci Súdnemu dvoru na rozhodnutie o predbežnej otázke, avšak nestotožnil sa s jeho názorom. Z hľadiska zachovania ústavnoprávnej ochrany základných práv sťažovateľa je pritom podstatné, že najvyšší súd svoj názor náležite odôvodnil – jeho odôvodnenie je logické, založené na racionálnych úvahách a netrpí vnútornou rozpornosťou. Je prijateľný jeho záver o tom, že dokazovanie, či hlavným cieľom obchodovania bolo len získanie daňovej výhody, patrí do výlučnej právomoci vnútroštátneho súdu. Dovolací súd sa venoval aj výkladu pojmu zneužitia práva, keď jeho definíciu prevzal z rozhodnutia Súdneho dvora, ktorým argumentoval aj sám sťažovateľ (m. m. III. ÚS 21/2020).

33. Porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu sťažovateľ aj pred dovolacím súdom spájal s nepredložením jeho trestnej veci Súdnemu dvoru. Najvyšší súd sa v odôvodnení napadnutého uznesenia osobitne vysporiadal aj s touto námietkou, pričom tiež odôvodnením správnosti aplikovaného postupu a rozhodnutia súdov nižšieho stupňa v tejto veci v konečnom dôsledku odpovedal aj na otázku zákonnosti sudcu.

34. Časť sťažnostných dôvodov ústavnej sťažnosti sa obsahovo orientuje na nesprávne vyhodnotenie skutkového stavu sťažovateľovej trestnej veci a jeho následne nesprávne právne posúdenie. Najvyšší súd však sťažovateľa v odôvodnení svojho napadnutého uznesenia upozornil, že dovolací súd skutkové zistenia urobené súdmi nižšieho stupňa nemôže ani meniť, ani dopĺňať. Aj pokiaľ ide o právne posúdenie veci, absenciu jeho nesprávnosti sťažovateľovi vysvetlil najvyšší súd spôsobom, ktorý ústavný súd považuje za dostatočný, racionálny a nearbitrárny.

35. Po oboznámení sa s obsahom napadnutého uznesenia najvyššieho súdu ústavný súd argumentáciu sťažovateľa nevyhodnotil ako spôsobilú spochybniť ústavnú udržateľnosť záverov najvyššieho súdu. Nezistil, že by najvyšším súdom aplikovaný postup pri ustálení právnych záverov mohol zakladať dôvod na zásah ústavného súdu do napadnutého uznesenia v súlade s jeho právomocami ustanovenými v čl. 127 ods. 2 ústavy. Rovnako nezistil, že by posudzované uznesenie najvyššieho súdu bolo svojvoľné alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, či urobené v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou, či nedostatočne odôvodnené. Ingerencia ústavného súdu do výkonu právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou.

Možno tak uzavrieť, že odmietnutie dovolania sťažovateľa bolo založené na racionálnom a ústavne konformnom výklade relevantnej právnej úpravy, ktorý nepopiera jej účel a podstatu a na základe ktorého bol ustálený dôvod na odmietnutie dovolania. Ústavný súd zároveň poukazuje na ustálený právny názor, podľa ktorého právo na spravodlivý proces neznačí právo na úspech v konaní pred všeobecným súdom (II. ÚS 3/97, II. ÚS 173/07).

36. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že sťažovateľom napadnuté uznesenie najvyššieho súdu v ničom nesignalizuje možnosť porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. podľa čl. 36 ods. 1 listiny, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, dôvodnosť ktorej by bolo potrebné preskúmať po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie, resp. ústavný súd dospel k záveru, že medzi sťažovateľom napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom práv, ktorých vyslovenia porušenia sa sťažovateľ domáha, neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie reálne mohol dospieť k záveru o ich porušení.

37. Z uvedených dôvodov ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v rámci predbežného prerokovania v časti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

napadnutým uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Tdo 28/2018 z 26. júna 2019 odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.2 K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu

38. Pokiaľ ide o sťažovateľom namietané porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu, z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ svoju argumentáciu o porušení tohto práva napadnutým uznesením odvodzuje od namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, resp. práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, t. j. od porušenia týmito ustanoveniami zakotvených ústavnoprávnych princípov. Keďže však ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, ako ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, nemohlo v takomto prípade dôjsť ani k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (m. m. III. ÚS 21/2020).

39. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa v rámci predbežného prerokovania v časti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3 K namietanému porušeniu práva podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu

40. Sťažovateľ namietal tiež porušenie svojho práva podľa čl. 13 dohovoru, podľa ktorého každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností. Ústavný súd uvádza, že z čl. 13 dohovoru vyplýva pre fyzické osoby a právnické osoby procesné právo akcesorickej povahy mať

účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom v prípade porušenia ostatných ľudských práv chránených dohovorom (III. ÚS 399/2015).

41. Ústavný súd konštatuje, že právo na účinný právny prostriedok nápravy (opravný prostriedok) sťažovateľovi odopreté nebolo. Najvyšší súd ako súd dovolací rozhodnutie krajského preskúmal. Obsahom práva na účinný opravný prostriedok nie je automaticky nárok na to, aby výsledok konania zodpovedal predstave sťažovateľa.

42. Z uvedeného dôvodu ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v rámci predbežného prerokovania v časti namietajúcej porušenie práva podľa čl. 13 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

43. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

44. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa uplatnenými v jeho ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu